

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDEN'D
UKRAÏNIENNE

Число 19 (227) рік вид. V. 11 травня 1930 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

В неділю 25 - го травня в 4 - ті роковини смерті

Симона Петлюри,

Голови Директорії. Головного Отамана
Військ Української Народньої Республіки,

відправлено буде о 11 год. вранці в Грецькій Пра-
вославній Церкві — (5, Rue Georges Bizet, Paris 16)

— за спокій душі його службу Божу, а в 12.30 на мо-
гилі на кладовищі Montparnasse — панахиду.

Париж, неділя, 11 травня 1930 року.

6-го травня 1920 року — рівно десять год тому — частина української армії під проводом генерала Омел'яновича-Павленка (старшого), що взімку 1919 року пішла в глиб України, з'єдналася в районі Могилева-на-Поділлію з тими нашими регулярними частинами, які стояли на фронті. Цієї дати закінчився один із славних періодів в нашій військовій боротьбі — закінчився так званий Зімовий похід.

Будучи увесь час оточена зо всіх боків ворогами, що її переважали чисельно, не маючи достатне ані зброї, ані амуніції, ні теплого одягу, — проходила ця армія в люті морози, у великі холоди по полях і ланах України, зробивши за час із 6-го грудня 1919 року аж по день з'єднання українських військ по-над дві тисячі кілометрів. З боями пересовувалася вона у запіллю ворожому, переборювала тиф, холод і голод, і своєю появою на окупованій ворожими зграями батьківщині — нагадувала населенню, що Українська Народня Республіка живе, що армія її не розбита й продовжує боротьбу за волю і щастя рідного краю. Перебуваючи в запіллю ворога, вона була втіленням того непереможного духу української нації, що не скорився перед силою й багнетом окупанта.

Зімовий похід — це яскрава і прекрасна сторінка з історії нашої новітньої збройної боротьби, і в пам'ять його учасники його стали кавалерами ордену Залізного Хреста.

Зімовий похід полишив для нас і для майбутніх поколінь гарну й дорогоцінну легенду про змагання вірних і достойних нації української синів, і водночас вклав чи не найголовнішу підвалину для утворення традиції збройної боротьби, що так потрібна у визвольний період життя нації.

Згадуючи цей славетній ювілей нашої армії, воздамо гольд і шану тим лицарям, які в цьому поході поклали головою, здобуваючи собі вічну пам'ять й повагу.

Слава ж на довгі літа тим, ще живим його учасникам, що в цей день справляють десятиліття цієї історичної події і згадують минулі бої й переходи тяжкі.

Слава — лицарям Залізного хреста, слава-нашій армії.

В річницю смерти С. Петлюри — 25 травня згадайте, що в Парижі створено Бібліотеку його імені.

На кривавому шляху колективізації.

Варто приглянутися до «успіхів» совітської «колективізації», щоби переконатися в тому, що запровадила вона на манівці, вийти з яких не є річчю легкою, а може зовсім неможливою.

Перші місяці б. р. принесли совітам небувалий зріст колхозного руху. Як подає кореспондент «Кур'єра Варшавського» з Ленінграду, не тільки в Москві, але навіть в губерніяльних містах урядовці не могли впоратися з реєстрацією нових колхозів, які росли, як гриби після дощу.

Економи на совітська преса раділа з цього приводу, зазначаючи, що зріст колективізації далеко перевищив як плани «п'ятилітнї», так и всякі передбачення. А на губерніяльному з'їзді компартії в Москві Калінін радів, що «російський селянин завагався і рушив нарешті з своїх одвічних позицій» і що про темп цього руху «не снилося навіть правій опозиції».

Ці «успіхи» одначе не могли бути несподіванкою ні для правої опозиції, ні для самих сучасних диктаторів червоної Москви. Не міг так раптово, майже на протязі кількох місяців, заломитися світогляд російського, а особливо українського, селянина, щоби він так зразу зійшов з тих вікових традицій, про які натякнув Калінін. Це небувале «зацікавлення» колхозами мало за свої підстави совітські «реформи», які до решти знищили індивідуальне сільське господарство і до яких належить залічити передовсім: хлібзаготовлі, примусову реалізацію внутрішньої позички, примусове набування нездатних до ужитку рілничих машин, примусовий податок на експортний фонд, примусове «самоподактування» і багато інших податків. Все це допровадило село до руїни, а зруйнованих господарів погнало в колективи. І в результаті своєї політики совітська влада збогатилася мільйонами нового селянського пролетаріату, який вона мусить годувати, а колхози — тисячами десятин ґрунту, які стоять облогом, не з'орані, не засіяні, без інвентарю, без худоби, без насіння.

Не лише цим шляхом провадилася колективізація. «Успіхи», від яких червоним диктаторам запоморочилося в голові, йшли ще й іншими шляхами. Совітська преса ні одним словом не згадала про те, що комуністична влада на місцях, і передовсім — опора революції — ПІУ, мали вичерпуючі вказівки і директиви для досягнення цих «успіхів». Сьогодні вже не є таємницею таємні додатки до декрету про «розкуркулювання» села з дня 2 лютого б. р., ці заочні смертні вироки соткам тисяч сільського населення, яке залічувалося до «куркулів». Ці таємні інструкції до згаданого вище декрету ділили сільське населення, неналежне до колхозів, на 3 категорії.

До першої з них залічувалися «куркулі», що активно виступали проти совітської влади, або знані були, яко укриті контр-революціонери. Місцева комуністична влада мала їх негайно ростріляти, не повідомляючи про це центральні органи. Цим малося на увазі запобігти можливій організації повстань і позбавити село активного неруючого елементу.

До другої категорії залічено той сільський елемент, що користувалися працею найманих робітників. Майно цієї категорії «куркулів», так само, як і першої, мало бути віддане місцевим колхозам, а самі вони мали бути вислані до північних російських округ і до Сибіру на примусові праці.

До третьої категорії належала решта «куркулів», яким не можна було нічого закинути, майно яких теж конфіскувалося і які підлягали висилці до інших районів.

Чи треба тут нагадувати про те, що ці таємні інструкції почалися виконуватися негайно і в порядку «ударному», як того і вимагав червоний

Кремль і що торкалися вони головним чином південних районів ССРСР, себ-то України.

Полилася невинна кров. Кількість жертв не була і не буде відома навіть червоним статистикам, бо ж совітьська влада на місцях ділала на власну руку і не мала обов'язку доносити про свої криваві чини владам центральним. До закордонної преси попала лише звістка, що харківський суд совітьської «української республіки» розглянув в лютому б. р. 2000 апеляцій в смертних вироків і 1683 з них затвердив.

Масовим рострілам йшли в парі масові самогубства родин розстріляних і висланих. Напівголі, голодні мандруючі юрби жінок і дітей заповнили села, просячи хліба і стаючи живою і найбільш небезпечною агітацією комуністичної праці «розкуркулювання села». Населення з прикордонних районів почало масово втікати на території сусідніх держав, стаючи живою рекламою «добробуту» в совітьському «раю».

Ця трагедія розбудила навіть найбільш глухі села від байдужої апатії. Повстання, які вибухли в кількох районах, жадобою стихійної помсти обіцяли запалити кожної хвилини ціле совітьське село, тим більше, що в червоній армії, яка на 80 відс. складається з сільського елемента, почулися голоси незадоволення і протесту, а ціла господарча ситуація совітів перебуває в жахливому стані.

Але тут сурма червоного диктатора дала сигнал до відвороту на цілому фронті. Сталін, котрий кілька місяців перед тим, урочисто заявив, що індивідуальні сільські господарства за кілька літ зникнуть і будуть лише музейною рідкістю, як каже петроградський кореспондент «Кур'єра Варшавського» — повернув одразу на 180 градусів і став «лицем до села». Ще раз побідило гасло Леніна — «обережніше з селянином». Ще раз совітьські володарі показали світові несталість своїх починань, а скорше — нездійснимість реалізації їх комуністичних утопій. «Одним розчерком пера — пише «Кур'єр Варшавський», — перекреслено політику кількох останніх літ, визнано нездійснимість мрій про негайну і ґрунтовну перебудову суспільного і господарського устрою Росії».

На перешкоді став «непереможний салдат революції» — червоний вояк, на багнеті якого спірався Сталін і який ще раз дав докази тому, що доля батьків і власна шкіра далеко ближчі йому, ніж доля цілого совітьського устрою і тієї світової революції, якою на протязі 13 літ забивають йому голову.

В цій кривавій вакханалії совітів гаслом до відвороту, а скорш лише до хвильової передишки, була стаття Сталіна — «Запоморочення від успіхів», яка на початку березня з'явилася на сторінках совітьської преси.

В ній показує він негативні, як він каже «тіневі», сторони агресивної політики в колективізації села. Бо «успіхи, особливо, коли вони досягаються «легко» і в порядку «несподіваності», часами оп'яняють людей, при цьому у людей починає від них крутитися в голові, губиться почуття міри, з'являється стремління переоцінити свої сили, недоцінити сили ворога, появляются авантюристичні спроби «в два щоти» розрішити всі питання соціалістичного будівництва»...

Неначе щира сповідь з власних переживань лине з під пера червоного диктатора. Він не лише визнає свої помилки, але і радить цілій комуністичній партії викинути з голови всі «ці небезпечні і шкідливі для партії настрої», які можна характеризувати словами — «ми все можемо» та дає їй декільки лекцій, в роді тих, що «не вільно насаджувати колхози силою», що треба брати під увагу різноманітність умов в різних районах союзу. Він приглядається до дійсності і, забуваючи очевидно таємні інструкції до декрету про «розкулачування» села, наївно питає: «шо ж иноді трапляється у нас на ділі? Чи можна сказати, що принципи добровільності і розваження місцевих особливостей не порушуються у нас в цілій низці районів?»

Наслідки обсервації навіть в очах всевладного диктатора тут не з такі блискучі, як про те читали ми недавно хоч би на сторінках «Економ. Живни», його «спостережливе» око. позбавившись в свір сугестій од «успіхів», нацей раз виразно бачить, що підготовча праця по організації колхозів заміняється в урядниче декретування колхозного руху, в паперові резолюції про зріст колхозів, в організації паперових колхозів, яких в дійсності немає, але про «існування» яких мається купа «чвакливих резолюцій» і які безумовно як совітська статистика, так і сам Сталін не вагаються залічити до тих 50 відс. селянських господарств, які вже «сколективізовано».

Чистосердечні визнання заходять тут так далеко, що він навіть признається, що для сільсько - господарської комуни, як для переважаючої в колхозному русі форми, «умови ще не назріли». Артіль на разі мусить бути тією формою колективізації, на якій треба зупинитися. А далі, думаючи над успіхами колективізації та тієї «політики», яку він сам в своїй статті бере в лапки, Сталін задає собі питання: «як могли виникнути в нашому середовищі ці головотяпські експерименти, ці сміхуварті спроби перескочити через самих себе, спроби, які мають своєю ціллю обійти класи і класову боротьбу, а наділяють лише воду на млин наших ворогів». Вони могли виникнути в атмосфері наших «легких» і «несподіваних» успіхів на фронті колхозного будівництва. Вони могли виникнути лише в наслідок того, що у де-яких наших товаришів запоморочилося в голові від успіхів і вони позбавилися на хвилю ясности розуму і твердості погляду».

І щоби виправити лінію роботи в колхозному будівництві, радить Сталін «покласти край пим настроям», бо «не можна, як каже він, відставати від руху, бо відстати, то значить відірватися від мас. Але не можна і забігати наперед, бо це значить згубити зв'язок з масами».

15 березня б. р. всю диктатора зафіксував обійник ЦК комуністичної партії, який забороняв примусове творення сільсько-господарчих комун, замикання без згоди люду святинь, який привертав виборчі права середнезаможньому селянству, сільським вчителям, родинам вояків червоної армії, який наказував негайно усувати з посад всіх урядовців, які не стосуватимуться до цих розпоряджень, та замінити їх новими, які могли би бути більш здібними при переведенню в життя цієї так раптово зміненої нової політики. В зв'язку з цим нарком рільництва видав розпорядження про негайну ліквідацію всіх сільсько - господарчих комун, які мали бути замінені на т. зв. с.-г. артілі, яке телеграфічним шляхом передав на місяц. Відповіддю на ці всі зарядження центральної влади була нова ліва опозиція, який і далі не переставало крутитися в голові від «успіхів» і яка поставила спротив відворотів Сталіна з шляху приспіненої колективізації села. На Білорусі члени окружних комітетів компартії відмовилися розклеїти нові зарядження влади, в наслідок чого ЦК компартії був змушений негайно звільнити з посад кількинадцять вищих совітських урядовців в Вітебську, Могильові, Шклові та ин. місцевостях. В Бобруйській окрузі розв'язано було три районні комітети. В Рогачеві місцева ком. організація видала відозву, в якій протестувала проти нової політики ЦК. На Кавказі було усунено з посад п'ять секретарів партійних комітетів. Не залишалися в хвості і комуністичні організації совітської України, які в цілій низці округ відмовилися виконувати нові розпорядження центральної влади, а комуністичні організації Полтави надіслали навіть ЦК меморіал, в якому, протестуючи проти нового курсу, зазначали, що ослаблення темпу колективізації на Україн. буде початком кінця совітського устрою.

В цьому хаосі почалися перші арешти членів нової опозиції, яка, виламуючися з-під партійної дисципліни, на власну руку продовжувала безоглядну працю над «розкуркулюванням» села. А разом з цим члени комуністичної партії і совітські урядовці на місцях, не можучи опанувати ситуації, почали масово залишати свої місця, а ЦК ком. партії ого-

лосив таке поступовання за звичайну дезерцію, яка потягала за собою «пеласку» червоного Кремля.

В цій нерозберисі лише селянські маси трималися непорушно свого шляху. Не вірили вони ні на хвилину в ширість нових замірів совітського центру і продовжували масово готуватися на всі евентуальності, нищучи живий та мертвий інвентар та продаючи, що лише продати було можна. На Дону це явище набрало особливо катастрофічних розмірів, що змусило місцеву комуністичну владу дати селянам урочисту обітницю, що совітський уряд вже ніколи не зверне з шляху реставрації прав селянина до його індивідуальної власності. Але обіцянки ці були передчасні і нездійсненні.

Початок квітня приніс новий маніфест всевладного Сталіна, який широко оповіщав всім, що «жодного відвороту не було», і що він лише «змінняє загальну лінію та закріплює давні перемоги», або кажучи словами попереднього його маніфесту, він знову береться за «головотяпські експерименти» і «сміхуварті спроби перескочити самих себя», береться за ту політику забігання наперед, яка, як він сам це ствердив, провадить до втрачення зв'язку з масами.

Віднайшовши на хвилину «ясність розуму», він знову його втратив і в запомороченню від стверджених ним паперових і кривавих «успіхів» йде далі на зустріч тій безодні, яка незабаром поховає його, а разом з ним і цілий совітський устрій.

І. Липовецький.

З діяльності Українського Товариства для Ліги Націй.

Як відомо, в кінці лютого ві булися засідання комісії Міжн родньої Унії Товариств для Ліги Націй. Ця Унія існує вже 10 років. Розпочала вона своє існування навіть трохи раніше самої Ліги Націй. Її мета — це пропаганда цієї установи і тих принципів, які покладені в її основу, поміж народами цілого світу. Але крім того Унія ставить собі за завдання впливати на працю Ліги, підготовляти різні питання, які мають стати пізніше на порядок денний відповідних установ Ліги Націй.

З огляду на те, що склад цих товариств є дуже поважний, що головами, представниками, генеральними секретарями поодиноких асоціацій обираються здебільшого видатні професори, бувші, а часом і сучасні, міністри і дуже часто навіть офіційні делегати до Ліги Націй, то Унія не може, дійсно, не мати велику і на велику Женевську установу. Головне ж, тут вільно і часом гаряче обмірковуються питання, які потім більш стримано, згідно з дипломатичним етикетом, дебатуються в Лізі Націй. Ця остання потрібує оборонців і пропагандистів, як і всяка навіть значно менша нова громадська чи політична установа. І тут в Унії знаходяться найбільш гарячі, майже ентузіастичні, прихильники Ліги Націй. Досить сказати, що одним з фундаторів Унії був основоположник ідей Ліги Націй в Європі, вже покійний Леон Буржуа і багато других її теоретиків, як бельгійець Отлет або швейцарець проф. Бове. Це не значить, що на конгресах Унії не відчувається часом і критика що-до поступовання або організації різних установ Ліги Націй. «Критика є можлива, є навіть бажана, недопустимий тільки сумнів у майбутньому Ліги Націй», — сказав в останній своїй промові проф. Бове.

Унія збудована на тому ж організаційному принципі, що й Ліга Націй:

що року в травні або в червні в одній з європейських столиць відбувається зібрання вищого органу Унії — асамблея. Двічі на рік збирається Рада Унії і з часу на час —, і завжди в лютому, з'їздяться до Брюсселя постійні комісії Унії. В Брюсселю ж знаходиться стало генеральний секретаріат Унії, на чолі якого стоїть проф. Рюїсен.

Цих кількох побіжних відомостей є досить для того, щоб зрозуміти оскільки є важливим для нас, українців, що існує вже здавна і наша українська асоціація для Ліги Націй і що вона може брати участь в цій міжнародній Унії товариств для Ліги Націй нарівні з усіма другими народами.

На жаль, не досить регулярно, по незалежним обставинам, була ця наша співпраця в Унії. Однак наші делегати бували на кількох асамблеях і комісіях Унії. Про участь нашу на передостанній асамблеї, яка відбулася в Гаазі, в свій час писалося вже в «Тризубі». І все ж до цього часу українське товариство не виявляло в Унії відповідної активності та ініціативи. Цього року вперше товариство виступило активно. Ще у вересні українські представники товариства в Женеві запропонували проф. Рюїсенові, генеральному секретареві Унії, поставити питання про організацію при Унії комісії для студювання Сходу Європи і спеціально України, подавши при цьому відповідне мотивування. Ідея зацікавила проф. Рюїсена і ще в-осени голова українського товариства проф. Яковлів написав офіційного листа в цій справі до генерального секретаря. В січні останній звернувся до українського товариства з проханням подати доклад в справі нашої пропозиції з тим, щоби питання наше було поставлено в Брюсселю на засіданні політичної комісії Унії. Разом з тим проф. Рюїсен просив, щоб товариство наше вислало до Брюсселю свого делегата, який би обороняв там українську пропозицію. Доклад був висланий своєчасно і зараз же надрукований генеральним секретаріатом і розісланий всім товариствам Унії. На час же засідань комісії до Брюсселю приїхав проф. Шульгин.

Цими днями відбулося засідання Управи Товариства для Ліги Націй в Парижі, на якому заслухано було звіт проф. Шульгина про його подорож до Брюсселя в лютому місяці цього року.

Про його виступ на засіданні комісії 22, 23 і 24 лютого було подано в свій час в «Тризубі», але тут ми подаємо ширші відомості, користуючись звітом, поданим делегатом до Українського Товариства для Ліги Націй.

Отже серед ріжних точок на порядку денному політичної комісії стояло питання: **Проблема Сходу Європи** (внесок української асоціації).

Українському делегатові дано було слово і він виголосив таку промову: «Наша пропозиція полягає в тому, щоб створити при Унії спеціальну постійну комісію, яка б мала метою студювання на широкій і безсторонній базі проблему Сходу Європи, маючи при тому на увазі проєкт створення європейської конфедерації.

«Справа ходить про те, щоб вивчити сучасний стан бувшої російської імперії, вивчити національні проблеми тих народів, що знаходяться в межах совітського союзу і спеціально проблему Кавказу та України. Ці дні країни проголосили свою незалежність в 1917-18 роках і були визнані *de facto* і *de jure* багатьма державами. Пізніше, не дивлячися на визнання їх незалежності самим правительством совітським, вони були окуповані військом останнього. Національні правительства цих республік мусіли покинути рідну землю, і на їх теренах утворені були «совітські республіки» України і Кавказу (Закавказька конфедерація). Ці нові совітські республіки так само, як республіки Білоруська, Туркменська, Узбекистан та Таджикистан утворюють разом з Російською соціалістичною совітською федеративною республікою — совітський союз.

«Але я не маю зупинятися докладніше, — продовжував промовець, — на тому, що саме ми маємо вивчати в тій комісії, яку я тут пропоную створити, — це діло майбутньої комісії. Я хочу тільки вказати на те, чому саме я пропоную вам і чому саме тепер, а не раніше, або пізніше. Отже на те є три причини: 1) Схід Європи, справа України, Кавказу і всього совітського союзу є надзвичайно мало знані на заході Європи і в других країнах

Не тільки ширші кола громадянства, а навіть ті, хто має провадити ті чи інші закордонні справи, що мусять навіть керувати закордонною політикою своєї країни і що мусять знати ці проблеми, мають досить неясне про них уявлення, 2) Зараз Схід Європи переживає дуже гострий момент, який дав можливість сподіватися там дуже великих змін.

Мотивуючи цю свою думку, промовець зупиняється на таких моментах: а) нині терор відновився в совітському союзі і спеціально на Україні з такою силою, якої вже від десяти років ми не знали. Людей культури, найцінніших працівників науки та літератури, яких дотепер не займали, посадили до в'язниць і чинять над ними вигаданий судовий процес, б) хоч і раніше переслідувала большевицька влада релігію, але ніколи в таких грандіозних розмірах, як тепер, в) нарешті хоч з самого початку большевики хотіли здійснити свої комуністичні плани, але знаючи настрої селян, особливо українських, вони не чіпали їх індивідуального господарства, нині вони насильно примушують іти селян масово в колхози.

— «Всі ці явища викликають цілком природну реакцію, повстання, вбивство комуністів і створюють загально нервовий настрій. При таких умовах всього можна сподіватися. Чи готові до цього за кордоном? Отже це друга причина, чому саме тепер слід цими питаннями зайнятися.

3. Третя причина, це порушення самою Лігою Націй, чи властиво найбільшими провідними її діячами на останній асамблеї ідеї Сполучених Штатів Європи. Всі промовці, за винятком чехословацького міністра закордонних справ д-ра Бенеша, ставили межі цій майбутній конфедерації там, де проходять східні кордони Польщі та Румунії. Такої ж думки дотримуються й ідеолог Пан - Європи граф Куденгове. Розгортаючи його книжку, ми бачимо, що в одному місці він говорить, що ті країни, які входять до совітського союзу, одкинули принцип демократичний, на якому стоїть вся Європа і тим самим розійшлися цілковито з нею. Ми згодні цілком з цим, що до совітського режиму, але твердо зазначаємо, що українцям цей режим був накинута силою, що наш народ стоїть на європейських засадах демократії. Так само Куденгове говорить багато європейцям про загрозу для Європи з боку «Російської федерації» і цим мотивує потребу європейських сполучених штатів. Ми найменше можемо одкидати, що небезпека з боку Сходу існує, але п. Куденгове помиляється, колидує, що ми будемо з Сходом проти Заходу. Ні, панове, ми разом з Європою будемо боротися проти наступу Сходу, коли такий буде. Україна зв'язана з Європою, а не зі Сходом, до Європи вона належить і хоче належати. Знов таки я не хочу тут поглиблювати цих питань, це діло майбутньої комісії. Моє завдання тільки вказати вам, чому саме комісія для вивчення Сходу Європи є потрібна; проблеми поважні і їх треба знати і розуміти.

«Ще один мотив що-до утворення нової постійної комісії чи підкомісії і мотив може найголовніший: Ліга Націй з причин дипломатичних має, очевидно, великі труднощі що-до підходу до цих складних проблем. Там, на терені суто офіційальному неможливо так широко і безсторонне студіювати ці питання, як це ми можемо зробити в нашій Унії. І ми зробимо велику прислугу для самої Ліги Націй, коли підготуємо для неї розрішення таких складних проблем. Створюючи нову постійну комісію, ми тим самим виконуємо своє основне завдання — допомогти Лізі Націй в її колосальних завданнях».

Відразу після промови проф. Шульгина розпочалися дуже жваві дебати. Першим виступив голова польської делегації, депутат сейму Левенгерц, який рішуче заявив свою повну симпатію до пропозиції українців і додав, що він цілком погоджується з тим, що Україна належить до Європи, а не до Сходу.

З дуже прихильною що-до України промовою виступив делегат Італії, міністр Джаніні, директор наукового інституту в Римі «Per Europa Orientale». Говорячи, що він знає і розуміє українську проблему,

він хотів би мати більш точно зазначення географічних меж тих країн, які українське товариство пропонує студіювати.

Делегати Бельгії Ролен і Франції проф. Прудон теж заявили, що вважають пропозицію дуже серйозною. Але що-до питань Пан - Європи, то цим займається друга споріднена нам організація, на чолі з проф. Борелем і чи не краще б туди перенести і ці студії, які пропонує український делегат.

Німецький делегат, визнаючи всю важливість порушеної справи, просив перенести її на наступну сесію, з тим, щоб його делегація могла докладніше простудіювати питання.

Голова комісії (він же голова Унії на цей рік, а так само офіційний делегат Голандії до Ліги Націй), підкреслює чи важливість справи, висловлює побажання, щоб було ясніше зазначено, чи комісія має студіювати тільки Україну, чи й інші країни. Він гадає, що треба просити представника України в цьому напрямку розробити свій проєкт і представити його знов на майбутній сесії.

Слово знов взяв докладчик і, дякуючи промовцям за прихильність, висловлену до його пропозиції і до його країни, заявляє, що проти пропозиції передати справу іншій спорідненій організації, властиво, нічого не має, нехай і інші міжнародного характеру установи задумуються над цими питаннями. Але коли є щось важкого нести, не добре класти весь тягар на плечі сусіда, отже треба брати щось і на свої власні плечі. По-друге, проф. Шульгин заявляє, що хоч йому, як українцеві, було б дуже приємно, коли б дійсно утворено було комісію, яка займалася б тільки українською справою, але він звертає увагу на те, що питання України тісно зв'язано з проблемою Кавказу і других республік, які повстали на теренах колишньої російської імперії. Він хоче ширшої дискусії в справі українській. Нехай і росіяне (вони мають своє товариство для Ліги Націй на чолі з п. Авксентьевим, але на засіданні присутні не були) висловлять в майбутній комісії свою тезу. Вона є протилежна нашій - але ми їм перед вами всіма дамо свою відповідь. Промовець вважає, що Унія, як міжнародне товариство, більш може цікавитися ширшими проблемами, як одною країною, хоч би і великою. Отже пропагуючи студіювання проблеми Сходу Європи, він пропонує властиво студіювати проблему тих країн, які дотепер до Ліги Націй не входять. Погоджуючися перенести згідно із звичаями товариства остаточне рішення на наступну сесію, укр. представник просить тільки голову створити тут же спеціальний комітет, що мав би зайнятися розробленням справи організації постійної комісії для Сходу Європи.

Отже такий комітет було дійсно створено на тому ж засіданні в складі міністра Джаніні (Італія), проф. Прудона (Франція), депутата сейму Левенгерца (Польща) та проф. О. Шульгина, як докладчика.

Ці дебати і таке закінчення не можуть не мати для нас поважного значіння, бо ці широкі дискусії велися перед поважними представниками кількох десятків товариств, що репрезентують нації майже цілого світу.

Взагалі засідання політичної комісії пройшло дуже жваво і питання, які там розглядалися були життєвими для самої Ліги Націй, як, наприклад, справи можливого перегляду міжнародних трактатів і т. и.

Одночасно засідала і комісія меншостей. Великі дебати счинилися з приводу бюлетенів товариства, присвячених справі меншостей. Румунський та італійський представники дуже напали на редакцію за різкий тон у відношенні до «більшостей», себ-то до держав, де є меншості. Часом дебати приймали надзвичайно різкий характер. Румунський делегат запропонував просто припинити видання бюлетенів. Спеціальні гарячі дебати розвинулися з приводу доповіді пані Баккер, надрукованого в тому ж бюлетеню. Пані Баккер об'їздила Балкани і вражіння винесла дуже песимістичні.

З великою промовою виступив німецький делегат д-р Юлганс. Виходячи з конкретних фактів, поданих пані Баккер, запропонував їй резолюції дуже широкого принципового характеру, але на прохання різних делегатів переніс їх сам на наступні збори.

Проф. Шульгин кілька разів інтервенював під час цих дебатів. Він

ивши, що він репрезентує тут товариство українське, що вийшло з Великої України і що він не має повноваження репрезентувати українські меншості, які знаходяться в інших державах, він одначе підтримує, як українець, принцип повного задоволення прав меншостей, узглядаючи той факт, що існує стільки українських меншостей в Європі. Заявивши, що він багато де з чим погоджується що-до принципової частини промови д-ра Юнґанса, проф. Шульгин дякує останньому за те, що він переніс свої пропозиції на слідуючу сесію і тим дає українцям змогу вистудіювати його пропозиції та сказати з приводу них і своє слово.

Під час голосування що-до припинення бюлетенів для справ меншостей, український делегат голосував за їх повне збереження.

Між иншим на засіданню комісії меншостей порушено було питання про так званих апатридів, себ-то неприналежних ні до жадної держави, які, після розділу Габсбургської монархії та після утворення низки нових держав, якийсь час не мали жадного підданства.

Більшість делегатів заявляли, що це питання вже втрачує свою актуальність і кількість таких апатридів цього роду є тепер дуже мала. Між иншим один з делегатів сказав, що коли дійсно є проблема апатридів, то це проблема українських, російських та турецьких емігрантів.

Це дало привід виступити проф. Шульгинові, який коротко освітлив проблему української еміграції і бажання її, висловлене Лізі Націй що-до права носити своє національне ім'я. — «Я сподіваюся, — закінчив він свою промову, що — мені не доведеться апелювати до вас на рішення Ліги Націй, я сподіваюся одержати там задоволення, але все ж констатую, що таке просте і елементарне бажання розглядається вже там більше, як півтора року і передається від одної до другої установи Ліги Націй».

Порушене питання зробила певне вражіння на багатьох членів комісії, бо самий факт дебатування такого питання занадто далекий від тих принципів, які лежать в основі Ліги Націй.

***

На засіданні Управи Товариства Українського доклад проф. Шульгина викликав велике зацікавлення.

Після обміну думок ухвалено було просити свого посійного делегата знов поїхати до Брюсселю для з'ясування різних чергових справ. В зв'язку з цією новою подорожжю проф. О. Шульгин з'ясувалося, що комісію, утворену в лютому для висвітлення справи студіювання Сходу Європи — генеральний секретарь Унії має зібрати в Женеві 4 червня.

5 червня теж в Женеві збирається річна асамблея Унії Товариств для Ліги Націй, на якій українське товариство порушує справу протесту проти червоного терору та релігійних переслідувань на Україні. Президія українського товариства вже подала відповідну офіційну заяву і це питання стоятиме таким чином на порядку денному асамблеї.

О. С.

Міжнародна Дипломатична Академія та Україна.

В минулому році було урочисте відкриття в Парижі в присутності президента республіки, дипломатів і політиків нового дуже розкішного помешкання Міжнародної Дипломатичної Академії. Але й сама Академія є ще дуже молодого установою. Потреба в такій установі з'явилася в зв'язку із змінами самої дипломатії після великої війни і бажанням серйозного розроблення відповідних проблем з метою допомогти тим як окремим урядам, так і різним високим установам міжнародного характеру і різним міждержавним конференціям. Для того Академія від-

буває засідання, на яких відчитуються реферати видатними дипломами, політиками і ученими, утворює окремі комісії і т. д. Згадаємо доклад знаменитого спеціаліста по міжнародньому праву проф. Ляпраделя, — «Проблема національної приналежності», графа Апоні про Угорщину, п. Нуланса, бувшого франц. посла в Петербурзі, про сучасний стан совітського союзу і про те, чи мусить Франція підтримувати з цим союзом дипломатичні зносини, Еміля Бореля, бувшого міністра і видатного франц. ученого, про Сполучені Штати Європи і т. д.

Всі долади друкуються потім в бюлетенях Академії і при цьому подається докладна бібліографія кожного питання.

До складу Академії обираються тільки особи, що мають або мали відношення до дипломатичної праці. На чолі її стоїть барон де Фонтеней, амбасадор Франції при Ватикані, серед заступників голови знаходимо прізвища б. абасадора Японії — Адатчі, румунського міністра Титулеску, д-ра Бенеша, міністра закордонних справ ЧСР, і ин. Секретарем Академії є п. Франгуліс, уповноважений міністр Греції.

Нема чого казати, що така Академія, яка виносить і свої рішення чи заключення, які розсилає до всіх урядів, до Ліги Націй і т. д., мусить мати чимале значіння. Тим більше приємно, що до складу Академії два місяця тому обрано одногослоно і українського дипломата а, саме голову Місії УНР в Парижі О. Шульгина, якого разом з тим закликано до активної співпраці. П. Шульгин має в ближчі місяці зробити доклад про дипломатичне становище України.

Людський документ.

Вряди-годи попаде до наших рук справжній непідроблений голос з глибин людського життя на совітській Україні. В ч. 32 «Тризубу» за 1926 рік подали ми такий голос за листом «комсомолки», що одкривав перед нами душу молодого покоління, що формувало свій світогляд в умовах совітської «високошкільської» дійсности, а тепер подамо без всяких прикрас лист, з якого видно, в яких умовах приходиться улаштовувати своє життя цій молоді, уже в самій життєвій обстановці буденного сь о г д н я на совітській Україні.

Лист подаємо без всяких скорочень і змін, як «Л ю д с ь к и й д о к у м е н т», якого в однаковій мірі можуть використовувати і соціологи, і поети, і люде, для яких не байдужими є питання моралі, і ті, які збіраються ще докласти рук до справи державного будівництва в умовах, що матимуть місце при зміні сучасного режиму на совітській Україні.

Хто має вуха слухати — нехай послухає, а хто не втратив ще можливости подумати — нехай задумається над цим «Людським Документом».

«Твого листа одержала і не хотіла більше зовсім уже тобі писати. Не розумієш ти того, що всі листи я тобі пишу так, що ніхто не знає про

них, а тепер цього останнього прочитав чоловік. Тому неприємно і озлоблений проти мене. Наше життя саме звичайне, але загалом родинне життя наших людей тепер (підкр. листа) дуже складне, далеко не таке, як жили раніше. Зараз досить найменшої притичини, найменшої суперечки, як вимагають розводу. Крім того повій у нас силенна сила. «За п'ять копійок» можеш мати любов жінку. Я з цим миритися не можу: ніколи я себе не продавала, не зраджувала і коли це може трапляється або трапиться в моєму житті, так це дуже тяжко переживаю. (Очевидно мова йде про зраду з боку чоловіка). Крім того, що все своє життя я присвятила батькам, все працювала для них, а роки минають, час бере своє, молодість минає і старість зазирає у вічі, а я прожила один рік з чоловіком першим, тяжкий рік, вісім разів був арештований і потім смерть, а потім сім років ні з ким не жила і не жила для себе, а для других. Не звертала уваги на себе, а тепер страшенно шкодую — пропали літа. Що ж мені залишилося — посаг — старий батько 70 років і 7 літня дівчина — кому вони потрібні і хто ними зацікавлений. Навітьбожевішний старець з ідейотськими примхамми і я без копійки грошей, без посади. Треба було віддатися і згодитися на які завгодно умови. У нас є і чоловік і жінка служать і заробляють — життя дуже дороге. Я не учителюю, а ревизорські обов'язки оплачуються лише за час фактичного їх виконання, а це трапляється раз на рік. Єдиний рятунок — це мати свій куточок. Іде зима; нічого теплого нема — просто кошмар: батько без чобіт і шапки та без пальта, все зносилося, а нового нема можливості постарати. Нема засобів. Треба, щоб я служила і заробляла. Навіщо писати такого листа і дивитися з своєї дзвіниці та копатися в чужій душі, — аджеж ти міг передбачати, що і він читатиме твого листа. Допоможи, коли хочеш і можеш, всій нашій родині, а не йому — він не потрібний і всю свою працю він пам'яє хоче віддати. Тепер своїм листом ти зробив те, що ми форменно готуємо. По де-кілякі днів нічого не варимо; лише йому готуємо — для себе він дає гроші на харчі. Не писала б я тобі такі душуроздираючі листи, про котрі він не знає і про цього листа теж не знає. У мене багато неприємностей по службі, отже вносити розлад в родинне життя — непотрібно. Зараз коли я буду мати куток, так це дасть змогу врятувати і наших родичів. Сестру з дитиною. Батьки її чоловіка проганяють. Друга сестра не має дітей. Зле жила з чоловіком і розвелася, вже третій місяць живе у сестри в К. Вітає NN і від когось довідалась що його дружина не хотіла на шого чекати і віддалася вдруге. Третя сестра має сина і мабуть незабаром також розведеться. Вона зараз без роботи і буде без неї, хоч і з дитиною. Ось яку допомогу ти робиш всім нам, бо лишень куплю хатину, всіх їх заберу до себе і таким чином дам їм можливість прожити і виховати дітей. Мені дорікає, що я не маю жадного посагу — спимо на підлозі, нема білля ані на постіль, ані для ношення і шкідливої хатньої обстановки. Я фотографувалася в його плащі й в його тужурці. Посилки не одержала. Написала до К., просила надіслати поштову росписку та відповіді їй досі немає. Замашенствували та й годі. Чоловік мій закінчив сільськогосподарський інститут в К. сам з Ч. — син селянина — дуже гордий, підозрительний, мстивий, скупий. Підозривість його часто вбиває мене й дуже часто я хотіла закінчити життя самогубством, забити дочку, а зараз і другу дитину. А крім того запідозріти зраду або другу родину у нього і ось тобі жах, за якого можна й самогубством закінчити. У нас на Україні з родинним питанням повна руїна. Мужчина може мати де-кілька жінок і дітей, щоби лише вистачило грошей їх утримувати — нічим не гребують. Та я з цим миритися не можу, — запідозрюю, плачу день і ніч так, що скоро буду сліпа, гола й боса й морально знищена. Отже з твого боку потрібна негайна допомога. Ще з осені я повинна купити хатину. Там буду жити й виховувати дітей. Треба дати зрозуміти, що ти нам помагаш, поки я не матиму якоїсь посади, і тим врятувати загальне становище, а не писати таких листів, які він читає. Особливо цей лист, котрого так чекав і він, щоб знати твою думку про себе (нього) як людина горда, самолюбна й істерична. Гадаю, твій лист вдруге буде інший. Що ми вимучені, це правда. Він дуже ревнивий, підозрительний і просто ад. Я цілими днями не вихожу навіть на вулицю.

цю. Досить кому небудь сказати про мене що-небудь чи то добре, чи погано, як ціла хороба після цього. У нього сила роботи, виїзди на села по ночах і він дуже нервовий. Тобі треба все врахувати й як найскорше допомогти купити хату. Він як агроном насадить город, квітник й будемо жити помаленько та ще й дамо можливість жити коло себе родичам. А вони страждають ще гірше, ніж я. Ми звикли віддаватися цілковито, так як О. ходила за М., а за таку віданість і чесність нам платять найчорнішою невдячністю ті, що зазналися... що видряпалися з такого середовища... знущаються як тільки можуть, і то тому, що матеріально не забезпечені й знаходимося в залежності від них, тому й мучають так, тому й топчуться так, держать у чорному тілі... над інтелігентом знущання. Не можна так докладно й красномовно описати про все, але ти повинен зрозуміти і як можна скоріше й найкраще допомогти. Багато завинило наше виховання, наше незнання життя, нерозчотливість, неуміння збудувати собі життя, а хоровитність, неврастенія, сльози і т. и. а врешті решт передчасна смерть або божевілля. Радуюсь, що тобі живеться добре. Ми теж живемо... сьогоднішнім днем, а що завтра нас чекає — не замислюємось... Але треба мені взяти себе в руки, закликаю на поміч всю мою гордість й самолюбство й допомогти ще за твоєю допомогою жити й другим».

Отаке сфінксоподібне сьогодні розпаншується й закорінюється на Україні під окупаційною владою.

Придивитись й розпізнати його та дати йому належне висвітлення в найрізноманітніших формах і являється нашим громадським обов'язком.

О. Миколаєнко.

---

3 міжнароднього життя.

← Індуси , магометане та Палестина.

Непокої в Індії не вгавають, заколоти поширюються. На цьому місці вказано було на елементи цього руху, а також і на ті несподівані для європейських політиків методи, якими вождь індуського національного руху, новітній святий, Магатма Ганді веде свою анти-британську і взагалі анти-європейську революційну агітацію та пропаганду. Через місяць повільного пішого ходу сільськими дорогами, в супроводі кількох сот учнів та одного полку тубільних військ під команду англійського старшини, дійшов він до моря, і там, з його наказу, прихильники пасивного спротиву почали у великих глиняних посудях випарювати сіль, аби тим заманіфестувати увагу до британського уряду, що тримає в своїх руках соляну монополію на цілу Індію. Сіль вибрав Ганді тому, що незможні індуські селяне, до яких у першу чергу звертається Магатма з своєю проповіддю, жадних податків не платять і переплачують головним чином на солі, бо потребують її не лише для свого вжитку, але й для своєї худоби у великій кількості.

На європейське око це мало характер досить незрозумілий і дивний. Індуси ставили горшки; англійська поліція з індусів-жерозбивала їх, а ті ставили на місце розбитих нові. Соли тої вироблялося обмаль, — несли її на продаж, там її знову-ж таки конфіскувала поліція. А коли вона там діставалася до покупки, то була дуже дорогою, дорожчою за монополію, і це досить придатною до вжитку, бо випарена у примітивний спосіб, мала в собі сторонні придатки, шкідливі для живого організму. А в тім гандісти продовжують ще й зараз здобувати ту сіль, хоч і мають з того мало користі, як здається, навіть чисто агітаційної. Поліція їх арештовує, штрафує, садить до тюрми, а вони все випарюють сіль із морської води.

Заініціювавши соляні пасивні бунти, Ганді перейшов до проповіді бойкоту англійсько о текстильного краму. З цією метою він звернувся до індуських жінок, бо чоловіки в Індії мало що носять на своєму тілі, а індуські жінки, будь що будь, як і на цілому світі, до вбрання охочі. Замість того, аби купувати англійський чи ззагалі європейський текстиль, Ганді рекомендує ставити по хатах стародавні ткацькі станки й самим виробляти все, що потрібно для одєжи.

Як і соляна, текстильна проповідь дала певні наслідки свої. Кільки тисяч жінок заприсяглися не купувати європейського краму, де-хто поставив у себе домородні станки, в кількох містах зібралися сотки і тисячі люду, принесли з собою одєжу з європейського сукна, китайки, полотна то-що, і публічно спалили її на мійських майданах. Поліція мало до того втручалася, бо кожний в Індії має права вдягатися чи не вдягатися і палити те, що він хоче спалити.

Звичайно не скрізь і завжди сцени ті мають отой ідилістичний характер. Індуси — такі самі люде, як і всі інші, і там, де їх збирається тисячі, тяжко їм не перейти встановлених їх вождем тісних меж пасивного спротиву. Тай сам Ганді, змагаючися посилити розпочатий рух, виголосив новий принцип — активізації пасивного спротиву. Що властиво це мусіло б означати, зрозуміти трудно, але індуси це розуміли в той спосіб, що почали битися з поліцією, зневажити й переслідувати європейців і т. и. Поліція і війська, з свого боку, зачали стріляти і в містах Індії полилася кров, головним чином індуська, бо й ті, що розрухи вчиняли, і ті, що їх спиняли, у більшості своїй були індусами.

Явна річ, що таку ситуацію не могли не використати індуські революціонери, противники Ганді та його пасивного спротиву, хоч би й активізованого; не могли не скористатися тим і чисті комуністи московського то. ку, виховані большевиками у «східньому університеті» та вислані до Індії з метою повалення британського імперіялізму. Події почали переступати всякі «пасивні» межі й перетворювати бойкотний рух в безпосередню революційну чинність, що виявилася у кривавих розрухах і бунтах уріжних місцевостях великої країни.

Десять літ тому назад, за часів першої проповіді Ганді пасивного спротиву, коли ця проповідь дала ті, що й зараз «активні» наслідки, Магатма з розпукою склав свою агітаційну зброю і припинив тим усі розрухи. Зараз він того не робить, наче не помічаючи того жорстокого протиріччя, що повстало вже між словом і ділом. Чи означає то, як здогадується частина англійської преси, що на цей раз Ганді працює не сам і не на власну лише відповідальність, а в згоді з індуськими радикально-революційними групами і навіть з агентами московських большевиків, — не знати. Європейцям тяжко зрозуміти до кінця східню психологію та східні методи, що обумовлені тою психологією. Британська влада в Індії, яка що-до того ліпше освідомлена і яка Ганді досі не займала, давала йому можливість вільного руху й вільної пропаганди, нарешті його заарештувала.

***

Становище британської влади в Індії зараз трудне, але не треба гадати, що воно безнадійне. Серед самого індуського населення Ганді не пощастило проповіддю своєю витворити всенародній рух. Серед народу, як індуси що мають лише п'ять відсотків грамотних, всенародність — та ще й на ґрунті пасивного спротиву — була би чудом, — надто плитка глибина такої народньої маси, надто розпорошені в ній людські одиниці. Тому-то рух, викликаний Магатмою, має характер поверховий і часовий — хвилі народні встають і затихають.

Ще трудніше мабуть в Індії, — і то з тих самих причин, — і революціонерам прямої чинности, противникам пасивних методів. Індія — така велика країна, що збройні, хоч би й криваві вибухи в кількох більших містах, проходять у ній непомітними, зостаючися місцевим явищем. Нема публічної

опінії, що перетворила б ці явища в загальні, що запалила б людинність і поне-ла б її до бою. Немає єдності класових інтересів, нарешті — немає й націо-нальності, бо народ, що ми його зведемо єдиним племенем індусів, — це не один народ, а десятки роз'єднаних рівнем культури, умовами життя і мовою племен і народів. З таким конгломератом годі щось єдине робити.

Крім того Ганді та індуським революціонерам доводиться боротися не лише з самими англійцями. Англійське панування в Індії, — лихо не для всього її населення, як то, за словами Ганді, може здаватися сторонньому оку. Для де-яких індуських верств, як наприклад для 70 мільйонів парій, воно — безперечне добро, бо лише британська влада забезпечує за ними людські права нарівні з іншими кастами, а за всякої тубільної влади вони знову-ж вертаються до страшного стану по-за людського існування. Добром являється британська влада і для не-Індуських меншостей, а в першу чергу для такої великої серед них своєю кількістю, як магометане, що їх нарахо-вують в Індії по-над 70 мільйонів. Ця меншість, активна, войовнича й ор-ганізована, уже сказала своє слово що-до руху на чолі з Ганді. Вона — проти нього, проти незалежного існування Індії, бо непокоїться тим, що в індійсь-кій незалежній державі потопиться в індуському морі і позбавлена буде тих прав, що ними нарівні з індусами користуються вони сьогодні під охоро-ною британською влади.

***

Одної такої опори, як магометане, для англійців досить, аби не дуже-то непокоїтися за майбутнє свого панування в Індії. Досі ця опора давалася легко і безоговорочно. Тепер, однак, і на обрії англо-магометанських вза-мовідносин з'явилися хмари. Хмари ті зродилися не в самій Індії, а в ін-шій мусульманській країні — в Палестині. Виявилися вони на всьіндійсь-кому магометанському конгресі, що з великою помпою відбувся на прикінці квітня в Бомбею.

Двісті тисяч мусульман зійшлися до того міста на час конгресу; п'ять-десять тисяч з них приймало участь у його засіданнях, що переходили на великих майданах під голим небом. Конгрес закінчений низкою резолюцій. Одні з них говорять про підтримку англійців проти Ганді, другі — присвя-чені палестинському питанню, себ-то тому конфліктові, що, як відомо, торік у жорсткій формі встав між арабами та сіоністами.

Ці останні резолюції — політичний факт великої ваги, бо-ставлять вони в усю ширину загально-магометанське і загально-арабське питання, хоч і виходять начеб-то з відокремленого факту боротьби двох частин палестин-ського населення.

Святі місця, — говориться в резолюціях, — знаходяться під охороною не тільки палестинських мусульманів, але й цілого магоме-танського світу. На протязі століть мусульмане дозволяли христия-нам і жидам прощу до Палестини, аби вони могли там вільно поклоня-тися Святим Місцям, згідно з канонами їх власних культур. Але вони не можуть дозволити жидам з цілого світу затопити своєю колоніза-цією Палестину, бо це було б на шкоду тубільному мусульманському населенню, що жило в мирі з місцевими християнами й жидами аж до часів відомої декларації Бальфура. Мусульмане не можуть замиритися з утворенням у Палестині жидівського національного вогнища та сіоністичним режимом, що встановлюють у цій краї-ні жидівську монополію. Справедливість вимагає, аби в інтересах ту-більного населення, Палестину було звільнено від сіоністів, од ім-перського контролю, щоб було анульовано декларацію Бальфура та мандатний режим, і щоб в країні було встановлено автоном-ний уряд із представників справжніх палестинців.

Конгрес не задовольнився лише словесними резолюціями. Він за-лишив по собі сталий комітет, якому доручено вести в палестинській справі чинну агітацію в усіх мусульманських країнах світу. Для Індії.

Бірманії та Цейлону визначено й день, коли та агітація має розпочатися — 16 травня. Пропаганда-ж має охопити собою Єгипет, Аравію, Ірак, Палестину, Туреччину, Персію, Афганістан і т. и. До Європи-ж висилається спеціальна делегація для інформації політичного світу та підтримки арабських вимог у відповідних колах.

Англіяцям єсть над чим подумати, бо в Палестині вже кладуть бомби навіть у саду Гефсиманському...

Observer

До всього українського громадянства.

До всього українського громадянства.

У Харькові закінчився організований московською окупацією і українськими зрадниками суд над сорока п'ятьма видатними українськими діячами. Після всякого роду знущань і 8-ми місячної висидки у в'язниці, представників української інтелігенції присуджено від 2 до 10 років в'язниці, на заморення в московських тюрмах, в Соловках, в Сибіру, на повну ізоляцію від того народу, якому вони довші роки служили вірою і правдою, інтересами якого боліли в найгірші часи московської царської окупації і не переставали боліти під московським же большевицьким гнітом.

Засуджено Сергія Ефремова і його товаришів, засуджено людей, що в найтяжчих умовах знаходили в собі досить сили духа, щоб не втрачувати віри в українське майбутнє і завжди працювати самовіддано на користь батьківщини.

Але московська окупація, організуючи в харьківському театрі перед натовпом московських ченістів і спеціально підбраної аудиторії свій неправий і бутафорський суд, посягла не лише на знищення осіб, не лише прагнула видимости узаконення знищення ненависних їй діячів українців, вона, організуючи цей суд, хотіла ще скомпромітувати змагання незалежного українського громадянства, що боролось і буде боротися й далі усіма силами за кращу будучину своєї батьківщини.

Московська окупація на Україні, організуючи цей суд, мала на меті обезголовити і обездушити український національний рух.

В цих своїх зусиллях большевики не погербували ніякими засобами: ні насильством, ні брехнею, ні загрозами, ні провокацією, ні фальшуванням.

Большевики вимагали від жертв свого свавілля зречення від своїх ідеалів. Застрачених і слабших духом людей примушували гогорити на суді явну неправду і наклепувати на себе самих нечувані речі, з яких виходило, що ніби ці люде були справді борогами свого народу. Але ці брехні і ці зречення так протирічили ясным ідеалам «Спілки Визволення України», що ніхто з читачів совітських газет не повірив ні в те, що хтось з цих людей хотів «розпродувати Україну разом з урядом У.Н.Р.», ні в те, що вони могли дійсно змінити за час процесу свої політичні погляди.

Спілка Визволення України, як це випливає з зізнань головніших обвинувачених, прагнула до відновлення Української Народньої Республіки, до створення незалежної демократичної державности нашої, шляхи до якої вони розуміли так само, як і уряд У. Н. Р. І саме через це треба було большевикам вжити всіх заходів для компромітації діячів С. В. У.

Все це робилося во славу зміцнення московської окупації на Україні, для прикриття економічного грабування її, для зміцнення хисткого становища українських зрадників, що бояться, як би з відділенням України від Москвищини вони не загубили свою нікчемну владу.

Чи досягли московські окупанти судом в Харькві свої мети? Очевидно, ні. Окупантський суд не є суд, а є насильство. Осуд 45 це є лише

епізод загального терору. Все українське незалежне суспільство і цілий культурний світ плямують його, як аки мо ковського дикунства су роти безбройного українсько о народу.

Навпаки большевицька окупація судом над українцями л ше зайвий раз виявила свою слабість, свою брехливість і свою нікчемність.

Суд показав, що н віть під терором чека українське суспільство не перестав дум ти про кращу буд чин і готувались активно до с ушного часу, к ли впаде ненависне ярмо. Він показав що українська еміграція за кордоном і Уряд У. Н. Р. не ізольовані, а що вони знаходять на Україні повне співчуття в своїй боротьбі проти споконвічного ворога.

Більш того, цей суд довів, що уряд Української Народнї і Республіки після 9 літ перебування свого за кордоном є може більш страшним і небезпечним для окупантів тепер, ніж навіть в час збройної боротьби на Україні. Хто уважно читав перебіг процесу, той знає, що головними обвинуваченими були властиво не 45 українських діячів, що присвятили себе під час большевицької московської окупації головним чином культурній роботі, а провідні політики, що м'дно зв'язали свою працю з урядом У. Н. Р. і заходяться зараз за кордоном.

Судовище в Харькові потрібно було большевикам не через тяжкі провини 45 підсудних, не для того, щоб убити певну кількість українських патріотів (це робить Г. П. У. потайки), а головним чином для боротьби з впливом на народні маси державного центру У. Н. Р., для боротьби з наростаючим революційним настроєм на Україні.

Зваживші всі перепетії суду в Харькові, Головна Еміграційна Рада — 1) Рішуче протестує проти жорстокого присуду, який з огляду на страшний стан большевицьких в'язниць, на епідемії, на переповненість тюрем є фактичним засудом н смерть кращих діячів української культури і науки;

2) Протестує проти методів нелюдяного знущання над підсудними, фальшування документів в цілях компромітації підсудних, провокації і порушення елментарних основ усякого судівництва, коли оборонці виступають в ролі обвинувачуючих і коли замість дебатів прокуратури і адвокатів, з яких має виявитися правда, було улаштовано інсценований зарані обмін промов пом'ж сторонами;

3) Протестує проти спр б большевицьких скомпр мітувати патріотичний і загальн національний чин українського Державного Центру та національної інтелігенції як на Україні, так і за кордоном.

Разом з тим Головна Еміграційна Рад робить такий основний висновок вій: суд в Харькові підтверджує велику трудність, яка стоїть на перешкоді тим, що на самій Україні хотять вести підготовчу працю для визволення батьківщини нашої та встановлення своєї незалежної державности.

Це завдання може виконати тільки єдина вільна частина народу напюго — політична еміграція. Велика відповідальність, великі обов'язки надають як на її проводирів, так і на рядових членів. І тому Головна Еміграційна Рада, засилаючи своє сердечне привітання тим, хто когас у большевицьких в'язницях, хто мучиться у большевицьк м пеклі, закликає: політичну еміграцію до активності. Закликає ту меншість еміграції нашої, яка не входить ще до Головної Ради, до з'єднання.

Стоючи в своїй діяльності на ґрунті чисто громадському, Головна Рада закликає громадянство наше підтримувати р шуче працю уряду Української Народньої Республіки, який разом з революційними і політичними організаціями нашими бореться за ті загально-національні ідеали, за які полягло стільки вірних синів України, за які страждають по совітських в'язницях тисячі земляків наших і ті, кого після ганебних знущань засуджено нині у Харькові.

Головна Еміграційна Рада.

Складайте датки на Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

3 листів з України.

Твій лист получив як раз перед цим новим роком ввечері, де ти здоровиш нас з новим роком і бажаєш, щоб Господь Бог дав наступний рік провести ліпше аніж старий. Дай то Господь. Ти просиш написати тобі, як нам тут живеться, з радою душею — оповів би тобі про ті тяжкі ліхі години, які приходиться тут переживати але пробач не можу тому, що у нас священник виголосив в церкві, що хто буде писати заграницю листи, то не сміє нічого писати, що могло би понизити гідність радвлади, тому що, як хто зловиться з таким листом, то того, як державного зрадника, чекає смертні кара. А чиж би ти хоті внашої смерті? Думаю, ні, тому і не питай про наші злидні, нехай вони залишаються при нас, у світ ми їх пускати не можемо. Нас у родині не збільшилося: 5 дітей, стара і я. Чи правда, що у вас все можна купити за гроші, хто скільки чого потребує навіть без карточок. У нас на все карточки — пайками. Бува і так, що в грудні в якомусь із комів чогось забракало, це не новина, то вже на другий місяць картка не важна. Це якраз получив на родину пайку цурку $\frac{1}{4}$ фунта більше не вільно і так солодко живеться, що пощо і цукор на селі, видко бояться дати на село більше, щоб самогону не варили та держмонополію конкуренції не робили. Питася, як проводиш свят-вечір, і чи була на столі риба. Не всім таке щастя, тому що Продриба заборонила навіть вудки мати, невільно лапати, за це така велика кара що Боже борони, але у нас риба була; саме перед святами я поїхав з жінкою до міста хоч трохи, для годиться, риби купити, та де там і пікнути не дають, до того ще й висварився жид з рибкою, тобі каже, на свята, то і не дістанеш. А жидам продає, уже я вертав до воза без нічого, коли це зобачив на дорозі одну рибку, що згубила жидівка, підняв і несу до воза і кажу жінці, ну, стара, я вже дістав рибку, ходи тепер ти. Вона побігла, але жид не дає, співає тієї, що і мені, та вона каже, що для хворої дитини. Хворим не вільно риби їсти, каже жид. Так це, щоб для діточої забаванки, то і дохтур дозволив дати риби. Довго просила, нарешті ублагала жиди і він їй продав за 10 копіюк одну рибку. Як зважили дві, то мало що бракувало до $\frac{1}{4}$ фунта; цею рибкою ми й одсвяткували свят-вчір. У нас зими нема, болото і їздимо возами. Сподіваємо бурі, лада хвиля може загірміти, а то чим далі в ліс, то більше дров, а терпець уривається. По містах у тих продах, комах і ріжних установах і нашим при жидках добре поводиться, але на селі тяжко живеться. Продподатків, лишків як заберуть, то дивись як не приховаєш за вчасу і то добре, бо каги знайдуть і ревізують та так, що і на насіння мало що залишається, тоді треба заощаджувати. Та ми вже терпіли більше, потерпимо ще трохи. Запитався б я тебе, чи ви ще маєте зброю і коли саме чекати на вас, є утки, що маєте нового отамана, але про це не буду писати, боюся, агу попаде лист до Гупа, то і пропав, женуто з цего світа. N N був, але від тебе привіта не передав, він у нас на учоті, як більшовицький шпиг, записався в комуну, все підслуховує і від себе прикляде та доноса зробить. Мене питав від кого я дістав листа та я збрехав що від ***, що при війську на польській границі.

Бувай здоров. В листах пиши обережно. Надіюся, що незабаром побачимося.

* * *

Шлю тобі і твоєму сімейству крашого в життю. На днях получив я від тебе листа, чому був дуже радий, а що касається переїзда на роботу до Франції, то я рішив трохи підождати, согласно пресі последнего времени т. п. на цих днях, — гадаю сидіти у моря й ждати погоди. Здоров'я мое слава Богу, хоч оце рішив полічитися ввиду свободного времени. Болізню у мене, неврастенія, і думаю прямо отдохнути місяців два. Ти писав нащот Грицька, що він до тебе не пише, що він не дуже любезний, а то ще йому не було коли писать, він проходив шоферські курси, і оце уже закінчив, тільки не знаю з яким успіхом. Чув я що Грицько перебрався в Єлисаветград, забрав і Варку до себе, а Маня будь то би перейшла з нашого сараю в Ми-

Семєн Сікач

хайлову хату, бо наш сарґій заняли колхозники, теперу нас дуже добре робиться — батраки й бідняки йдуть в колхозники, а таких як: Денис, Гаврило, Микола, то їх висилають за предели України, правда ніхто не знає куди: одні кажуть на Соловецькі острова, а другі кажуть в далеку Сибір, за що це їх? А за те, що Денис мав пару добрих заводських коней, а Микола мав пару конячок і двигунія, в товариществі 10 чоловіка, і свого 1/4 десятини винограду, а Гаврило мав паровий гарштур в т-ві і оце цих кулаків видворили з хат і забрали все імущество, а головне в Миколи пудів 100 винограду, оце робилося в-осени і вони жили в чужих хатах, а последніми директивами їх вислали за предели України і тепер ми добре корчуємо кулаків, будуть знати на другий раз, як наживать хазяйство...

**В день 25 травня зробімо пожертву на монумент С. Петлюри-
Бібліотеку його імени в Парижі.**

Могила соти. Семена Сікача.

Сотник Семен Сікач.

12 квітня 1930 р. Т-во Запорозжців у Франції допомогло дружині покійного сотника 1-ої Зап. Стр. бригади Семена Сікача поставити на могилі його відповідного пам'ятника.

Небіжчик родився у м. Києві в 1897 р. 1 вересня. По закінченню Комерційної школи вступив до 1-ої Тифліської школи хорунжих і по закінченню її в 1916 році виїхав на фронт, де і служив до початку 1918 року в складі російської армії.

Коли більшовики загрозили Києву, він вступив добровільцем до української армії в запорізькі частини і до кінця визвольної боротьби не покидав рядів запорожців.

В бою з більшовиками під Старою Константиновим був ранений. В 1920 році вийшов разом з військом на інгерманландський фронт.

Бажаючи закінчити освіту, відправляється до Чехії, а звідти до Франції. Працюючи на заводах у Франції, застудився, простуда перейшла у склероз серця і 21 грудня 1928 року від розрива серця помер. Поховано його на кладовищі Росіньолет коло Ля - Рошель (Шарант).
Запоріжці стратили у покійному дуже видатного старшину.

Червоний терор на Україні.

Загальні збори українських політичних емігрантів колонії у Янові коло Пінську ухвалили резолюцію протесту проти большевицьких переслідувань на Україні.

Так само винесла протест і українська колонія в самому Пінську.

Творімо монумент С. Петлюри в Парижі.

Од редакції

Наступне число, присвячене пам'яті С. Петлюри, вийде подвійним в неділю 25 травня.

Хроніка.

З Великої України.

— До процесу «СВУ» Правління Українського т-ва драматургів і сценаристів виключило з лав своїх членів учасників СВУ і зокрема Старицьку-Черняхівську («Ком.» ч. 94 з 5.IV).

— «Комуїст» ч. 102 з 13.IV подає, що після процесу СВУ на Україні помітне збільшення подач заяв від інтелігенції про вступ до комуністичної партії. Названа газета подає такі прізвища, осіб, що зложили заяви: директор психіатричної лікарні Айхенвельд, директор інституту Хорошін.

— Український театр в Ленінграді. Ухвалено організувати державний український театр в Ленінграді, який у вересні місяці розпочне репертуар п'єсою «Диктатура». Керівником театру призначено Д. Ровінського («Пр. Пр.» ч. 90 з 19.IV).

— Гастролі грузинського театру в Харькові. До Харькова приїхав на гастролі грузинський театр («Ком.» ч. 99 з 10. 4).

— Новий грецький агротехнікум. В с. Стара Карна на Маріупольщині цього року відкривається грецький агротехнікум («Ком.» ч. 94 з 5.4).

— Володимирський собор на музей. У Володимирському соборі в Києві відкрито філію Всеукраїнського Музейного Городка (Лавра)

— Всеукраїнський Антирадянський Музей («Пр. Пр.» ч. 90 з 19. 4).

— Замість повороту награвованого на Україні - «обмін». («Пр. Пр.» ч. 89 з 18. 4 подає: «Як відомо, Україну за часів царату визискували геть у всіх ділянках її господарчого й культурного життя - також і в царині збирання пам'яток матеріальної культури й мистецтва. Царська влада не заснувала на Україні ні одного музею — всі без винятку музеї, що зараз існують на терені УССР, виникли або як результат революції або засновані ініціативою та коштами приватними чи громадськими. Не тільки всі цінні знахідки, скарби, матеріал з розкопів, мистецькі колекції то-що скупчувалися виключно у сховищах царських столиць... Тому не дивно, що вже відразу після революції повстало питання про повернення вивезених з України культурних цінностей. Наслідком звернення уряду УССР ЦВК ССР ухвалив надати цьому поверненню — взаємний характер («Пр. Пр.» ч. 89 з 18.4).

— Докторська промоція молодого математика. Фізико-математичний відділ ВУАН ухвалив науковому співробітникові Академії М. Боголюбову титул доктора honoris causa. Боголюбов має 20 років. На аспіранта його було висунуто, коли він мав 16 років, мінаючи всі шкільні дипломи, уважаючи на його математичні здіб-

ності. Болонська академія присудила Боголюбову наукову премію за його виступ в міжнародному конкурсі з питань варіаційного числення. Наукову працю, яку Боголюбов представив на цей конкурс, він написав, коли йому було 17 років («Пр. Пр.» ч. 90 з 19.4).

— Маркс жидівською мовою. Держвидату України доручено видати твори Маркса й Енгельса жидівською мовою («Пр. Пр.» ч. 91 з 20.4).

— Поширення Київського Інституту Жидівської культури. В Ленінграді зліквідовано «Общество просвещения евреев» та «Єврейське Історично - Етнографічне Товариство», як «осередки буржуазної науки». Архиви та бібліотеки цих товариств передано Київському Інституту жидівської культури при Всеукраїнській Академії Наук. До цього Інституту перейшло коло 75.000 книжок, з них 25.000 старо - жидівською мовою, 1200 манускриптів та 2 архиви («Пр. Пр.» ч. 86 з 15.4).

— Б р а к фахівців. За планом совітської «п'ятилітки» українській промисловості треба дати протягом цієї «пятилітки» 21.443 інженери і 28.532 техніки. Але за цей час високі технічні школи й технікуми на Україні випускають лише 11.851 інженерів й 24.635 техніків. Дефіцит передбачається покрити через висування техніків на посади інженерів, а майстрів — на техніків та через заочне готування технічних кадрів («Пр. Пр.» ч. 89 з 18.4).

— Совітські плани поновлення технічних кадрів. — Основним джерелом готування кадрів є спеціальні школи, але у наслідок їх очевидної недостачі совнарком України ухвалив розгорнути сітку закладів додаткового навчання. Для цього на

кожному підприємстві, що налічує не менш 1000 робітників, а також у великих колгоспах намічається організувати в початкові заклади для готування техніків та агрономів середньої кваліфікації. Проєктується також дворічний вищий навчальний заклад для прискореного готування фахівців вузької кваліфікації. Усім професорам та викладачам вищих та середніх закладів ухвалено підвищити платню до рівня спеціалістів.

На 1930-31 рік буде набрано 2000 нових аспірантів. Старих професорів передбачається використати, переважно, як організаторів навчання і керівників молодшими викладачами. Ухвалено також за потрібне виписати професорів з-за кордону («Ком.» ч. 100 з 11.4).

— Наркомос УССР ухвалив допускати екстернів до іспитів за курс високих шкіл («Пр. Пр.» ч. 90 з 19.4).

— Німецькі фахівці на Україні. Для роботи в Донецькому басейні при будові копалень прїхали з Німеччини 6 інженерів та 24 кваліфіковані робітники («Пр. Пр.» ч. 91 з 20.4).

— Українізація. За даними Наркомосу по школах соціального виховання якість викладання української мови ще далеко не на належній височині. Крім того, шкільні громадські організації проводять свою роботу здебільшого російською мовою. Також стан і з українізацією шкільних бібліотек є дуже незадовільний («Ком.» ч. 103 з 14.4).

— Українізація співробітників установ та організацій в Одесі досі перебуває в самому початковому стані. З 1397 службовців, що їх перевірила комісія, першу категорію дістали тільки п'ять чоловік, більшість же, 911 чоловік, дістали третю категорію («Ком.» ч. 106 з 17.4).

— Ростріля. Військова секція Шевченківського округу

ного суду розглянула в Черкасах справу селян с. Прохорівки, Гельмязівського району, які забили з обрізу комсомольця Петра Робіна. Чотирьох чоловік засуджено до розстрілу, а решту до в'язниці на термін від 10 до 6 років («Ком.» ч. 106 з 17. 4).

— Виїздна сесія Головного Суду Молдавської Автономної республіки приговорила в Дубосарах селянина Явиця до розстрілу за вбивство колективіста Панасьєва («Ком.» ч. 101 з 12.4.).

— Селянський терор в с. Дзикуньки на Волині селяне обстріляли колективістів, що вихали з трактором в поле. До суду притягнуто 9 селян («Ком.» ч. 98 з 9. 4).

— Совітські трактори не годяться до роботи. На Україну прибула партія тракторів, які виробив Путилівський завод. Велика частина цих тракторів мала такі дефекти, що їх не можна було відразу використати для весняної оранки. З 20 тракторів, що їх було одержано на Проскурівщині — у двох текли радіатори, в одному моторі була щілина і під час проби цей трактор цілком зіснувався. У деяких тракторах зуби всіх триб були проті, а в 17 крутнів зуби були навскісні, чому крутнів не можна було використати. У трьох моторах між магнітними дугами й шпунями люз становив 2-2,5 м.м., що перешкодило пустити трактори, не переглянувши магніт. В одному тракторі протікав бак.

На Гуманщині путилівські трактори не могли на 2-й швидкості орати землю на 12 сантиметрів завглибшки. Виявилось, що в одному тракторі ходовий вал зовсім не шліфований, в другому крім того, що не був одшліфований, ще й був побитий з двох боків молотком. Наслідком всього зрвано частину польової роботи. («Ком.» ч. 90 з 10. 4).

— На Запоріжжі тракторний парк в дуже незадовільному стані. 18-20 тракторів завжди в ремонті, при чому в колгоспах відсоток тракторів, які не працюють, доходить до 40. Паливне витрачається надто неощадно. Загалом його йде втричі більше, ніж треба за нормою («Ком.» ч. 99 з 10 4).

— Сівалки совітського виробу. Молочанська машина -- тракторна станція на Мелітопольщині одержала 19 сівалок херсонського заводу ім. Петровського, які до роботи абсолютно не придатні. Зроблені вони так, що немає змоги точно визначити відстань між рядками. Сівалки ці стоять, тоді як треба сіяти (Ком.» ч. 101 з 12. 4).

— Харків. В Харкові не забруковано по-над дві третини вулиць, на 530 кілометрів вулиць є лише 200 кілометрів водогінних магістралей. річки дуже забруднені, площа земельних засаджень дуже мала («Ком.» ч. 94 з 5. 4).

З життя укр. емігранції.

У Франції.

— З життя Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

За місяць квітень Бібліотека дістала, як дар, різних друків від 11 осіб. Всього одержано 414 книг та брошур, журналів 43 та кілька фотографій і малюнків. Ці пожертви одержано від: п. І. Токаржевського - Карашевича (Париж), — 1. М. Шумицького (Париж) — 45. п. Кожевникова (Берлін) — 1, проф. О. Шульгина — Париж) — 1, ред. Тризуба — 7, та пані Г. Е. Чикаленко-Келлер (Женева) — книг 363, журн. 43 та дрібних друків 16. Більшість цих книжок належала покійному Петрові Чикаленкові з його бібліотеки 1915-17 р. р., а де-що з книг пок. Е. Х. Чикаленка. Сам П. Чикаленко помер в дорозі на за-слання на Соловки.

Фотографії й малюнки одержано від пані О'Коннор-Вілінської, п. Палісадова та С. Литвиненка.

Минулого місяця Бібліотека придбала також Грушевського — Історію України-Руси. На жаль, вже не можна роздобути VII; тому і Рада Б-ки була би дуже вячна, коли б хто з читачів мав цей том і надіслав до Бібліотеки.

Від п. Прокоповича одержано дві вітрини в Музей для розміщення в них річей бл. пам'яті С. Петлюри.

Пожертв одержано 255 фр.

З Варшави повідомляють, що Управа корпорації «Запорозжжя» винесла ухвалу оподаткувати всіх своїх членів одною україн. книжкою або 1 зл. пол. в разі неспроможности дати книгу.

В квітні Бібліотеку відвідало 86 осіб. Відвідали також і чужинці: представники Грузії, Азербейджану, Північного Кавказу, Туркестану, Фінляндії та з республік Екуадор і Домінік — Півд. Америка.

В Чехії

— В Українським Історично-Філологічним Товаристві у вівторок, дня 6 травня 1930 р. о 15 г. в помешканні Mala poslucharna (Praha V, Vrehova ul. с. 5) відбулися доклади дійсних членів: 1) Чижевського, Д. І. — «Невідомо брошура Бакуніна». 2) Шульгина О. Я. — «Боротьба навколо Ж. Ж. Руссо в Женеві та його власне поведження».

В Польщі.

— Загальні збори української колонії в Люблині відбулися 16 березня б. р. На зборах цих обговорювалися біжучі організаційні справи і було обрано нову Управу відділу УЦК в складі: І. Петулько (головою), І. Макогон (заступником), И. Вовченко (скарбником) і Г. Корнієнко (секретарем).

— З життя у Гродні. 6 квітня б. р., від'їжджаючи на місце талого побуту до Петрокова, по-

прощався з Гродненською колонією головноуповноважений УЦК на Білостоцьке воєводство п. С. Галаневич. П. Галаневич мешкав у Гродні з 1923 року, згуртував українську еміграцію Гродненського району біля відділу УЦК, був кілька літ головою відділу, а потім — головноуповноваженим на Білостоцьке воєводство. Діяльністю своєю, повною невичерпаною енергією та незломною вірністю українській національній ідеї, — п. С. Галаневич заслужив у Гродні загальну пошану та любов земляків. З жалем відпровалили п. С. Галаневича до потягу як представника української колонії, так і представника місцевої людности та організацій, які від широго серця бажали від'їжджаючому сили і здоров'я для праці на ширшому полі.

В Канаді

— Успіхи українського мистецтва. В Канаді, в Форті Віліям (штат Онтаріо), живе чимало наших людей. Перед кількома роками туди прибув дуже енергійний панотець, відомий діяч та патріот П. Білон. Його всебічна культурна чинність чимало спричинилася до духового збагачення життя нашої колонії. Диригентська ж і режисерська діяльність о. Білона звернула на себе увагу також і місцевих американців. Ото ж вони й запросили його впорядити укр. концерт в мійському театрі. Наскільки той концерт вийшов щасливим з боку мистецького та корисним з погляду пропагандистського, можна бачити з рецензії місцевої газети. Ось скорочений переклад тієї статті — рецензії:

«... М. Тацюк та П. Вегнер — учні п. Терези Мак-Евей дали цього вечора різноманітний концерт в залі мійської аудиторії.

Скрипакам асистував укр. хор Т-ва «Просвіта» під керівництвом пан-отця П. Білона. Цей хор підтримав свою репутацію одного з найліпших хорів Північного Онтаріо.

... Не зважаючи на кепську погоду, залу було переповнено, а добірність програму тримала уми-

Газетні звістки

гу аудиторії інтересом до національних українських пісень — з одного боку, та зацікавленістю й самим хором — з другого.

Продукції цього вечора належать до найкolorитніших та найблискучіших, які давали музики-аматори протягом всього останнього року.

... Хор, одягнений в свої мальовничі національні костюми, дав інтерпретацію народних пісень свого рідного краю з такою глибокою журливістю, що це надовго залишиться в пам'яті слухачів. Пан-отець Білон виявив, що він є диригентом, котрий користується з видатних симпатій й володіє не звичайною музичною силою»...

Росхваливши дуже приязно музиків — Тацюк та Вегнера, а також укр. національні танці, рецензент знову вертає до хору. «Український хор — говорить він, — користується заслуженою славою в Форт-Віліямі. Як музичну інституцію, його треба поставити на друге місце в місті. На закінчення концерту співав хор (знову) переважно свої народні пісні.. Дивовижні у нього крещендо та димінуендо. Баси утворюють прекрасний фон для тенорів та сопран. Весь ансамбль надзвичайно гармонійний. Прекрасно передано народний дух та народній напрям пісень.

Пан-отець Білон є керовником рідного магнетизму»... і т. д.

Після цього концерту п.-о Білона та інших виконавців-українських запрошено впорядити ще кілька інших концертів.

Щастя, Боже!..

Цікаво, між іншим, зазначити, що співаки, музики, танцюристи та взагалі виконавці театральних і концертних продукцій українських, якими керує пан-отець Білон, провадять тут справу цілком по-соборницькому: є тут Наддніпрянці, Наддністрянці, Буковинці і т. д., що-на жаль не так вже й часто трапляється на американському ґрунті.

Наддніпрянець.

— Про Союз Українок-Емігранток в Польщі подас досить широкі інформації «Кур'єр Варшавський» з 19 квітня в відділі «Жіноча хроніка».

— Поголоски про виїзд д-ра Петрушевича до Харькова. «Новий Час» з 25 квітня подас за польськими газетами, що німці ніби виселили д-ра Петрушевича з Німеччини та що він від'їздить з своїми співробітниками до Харькова. «Новий Час» подає, що з достовірних джерел він довідується, що вістка про виселення д-ра Петрушевича є не згідною з правдою. Відповідає дійсності те, що д-р Петрушевич в короткому часі на домагання большевиків має перенестися з своїм штабом до Харькова. Д-ра Петрушевич від довшого часу стояв в тісному контакті з большевиками і зійшов до ролі їхнього зняряддя. «Та к сумно кінчиться звичайно «співпраця» з большевиками», — пише газета.

— Розшукують. Хто б знав щось, або адресу Павла та Івана Глушаченків, що в р. 1919 вступили на Полтавщині до українського війська, просить батько їх подати під адресою: Болгарія, Софія, ул. Пордимь № 11. за Б. Цибулски.

— Розшукують. Дмитро Герасимчук шукає свого брата Івана що виїхав до Канади в 1914 році. Прохає подати про нього відомості по адресу: Mr D. Gerasimczuk Gare Issy-les-Moulineaux (Seine).

Творімо Монумент С. Петлюри в Парижі.

Зазнавши поразки в оружній боротьбі за визволення України на різних фронтах, український народ 25 травня 1926 року поніс ще одну тяжку втрату: в цей день трагічною смертю від злочинної руки підступного ворога загинув в Парижі Головний Отамані Наірнальний герой Симон Петлюца.

По різних країнах так чи инакше вшанувано пам'ять С. Петлюри: утворено народні доми, школи, товариства й підприємства його імені.

Паризький Комітет вшанування пам'яти С. Петлюри створив у Парижі Українську Бібліотеку його імені і при ній Музей. В Музеї збирається все, що стосується життя й діяльності С. Петлюри; тим часом вже закуплено обстанову кімнати, в якій жив С. Петлюра, з часом ціла кімната буде реституована до дрібниць. Музей лише до часу залишається в Парижі, Бібліотека ж назавжди зостанеться в ньому. Бібліотека має завдання зібрати се, видане українською мовою та про Україну чужими мовами, щоб полегшити студії над минулим і сучасним рідного краю землякам, особливо нашій академічній молоді, яка вчиться в Парижі, та дати можливість зазнайомитися з Україною й чужинцям.

Наша поразка прийшла не лише тому, що ворогів було багато й вони були сильніші, а й тому, що світ про нас майже не знав, не уявляв, ні скільки нас, ні хто ми такі. І от Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі, в центрі світової культури, й мусить показати цілому світові, хто ми й за що

ми змагаємось протягом кількох віків, має показати, що ми є народ, який може пишатися нарівні з іншими своїми духовними надбаннями, своєю культурою. Світ мусить побачити й дізнатися, чого ми прагнемо, вшановуючи таким способом пам'ять борця за визволення Рідної Землі.

Так робили інші народи, так треба робити й нам.

Створена з ініціативи Комітету Бібліотека існує вже другий рік. Зібрано більше як 5000 книг ріжними мовами. Це все, за дуже малим винятком, дари. Б-ка має своє окреме помешкання з трьох кімнат та має утримувати бібліотекарів. Рада Б-ки вживає великих зусиль, щоб Б-ка могла розвиватися. Свої й навіть чужі йдуть поки-що з невеликою допомогою, головню книгами й часописами. Але потрібні й кошти, матеріальні засоби, щоб Б-ка могла розвиватися, як то належить.

Кошти потрібні перш за все: на оправу книжок — значна частина яких неоправлена, на полиці для їх приміщення, — половини книжок нема на чому розставити, та на пересилку дарованих книг.

Без широкої підтримки всіх українців Рада Бібліотеки не в силі буде створити монумент, гідний пам'яти того, хто був Вождем Нації та достойний нашого численного народу.

Рада Бібліотеки вважає, що в день смерті С. Петлюри думки кожного сина й доньки України, де б вони не перебували, мусять лінути до тих днів, коли український народ вів тяжку боротьбу за

снос виконання під проводом Петлюри.

Рада хоче, щоб в цей день українці знову і знову відчули й зрозуміли, кого втратила українська нація. І коли це відчують та зрозуміють, коли переконаються, що сьогодні ми не маємо другого Петлюри, тоді нехай згадають, що в Парижі, де він мучеником загинув і де спочинають його тлінні останки — твориться йому вічний монумент.

І цей монумент мусить бути збудований силами цілого українського народу.

Тому-то Рада Бібліотеки поста-

новила оголосити день 25 травня, кожного року днем збірок на Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

В день 25 травня складіть свою датку на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

Рада Бібліотеки: В. К. Прокопович — голова, І. Ф. Косенко — заступник і скарбник, проф. О. Я. Шульгин, ген. О. І. Удовиченко — секретарь, бібліотекарь — І. О. Рудичів.

Гроші слати на адресу бібліотекаря: Mr. J. Rudicev, 11, Square de Port-Royal, Paris XIII.

Зміст.

— Париж, неділя, 11 травня 1930 року — ст. 2. — І. Липовецький й . На кривавому шляху колективізації — ст. 3. — О. С. З діяльності Українського Товариства для Ліги Націй — ст. 6. — Міжнародна Дипломатична Академія та Україна — ст. 10. — О. Миколаєнко. Людський документ. — ст. 11. — Observer of the міжнародного життя — ст. 13. — До всього українського громадянства — ст. 16. — З листів з України — ст. 18. — Червоний терор — 21. — Семен Сікач — ст. 20. — Х р о н і к а: — З Великої України — ст. 22. — З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 24. — В Чехії — ст. 25. — В Польщі — ст. 25. — В Канаді — ст. 25. — З газет — ст. 26.

ВІД ПРЕЗИДІЇ ГОЛОВНОЇ ЕМІГРАЦІЙНОЇ РАДИ.

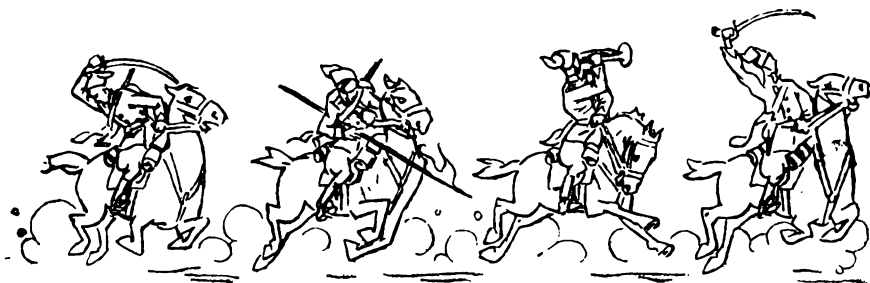
Президія Головної Еміграційної Ради прохає всі організації і особи, що мають потребу переказувати гроші до Скарбниці Головної Еміграційної Ради, посилати їх поштовими чи банківськими переказами в и к л ю ч н о н а т а к у а д р е с у: Credit Lyonnais Agence Y. 22, av. des Gobelins. Paris 5-e. Compte № 27848 (Mr. Udowiczew's).

Одночасно з переказом грошей на банк належить надсилати до Секретаріату Головної Ради (42, rue Denfert-Rochereau. Paris 5) писемне повідомлення про призначення надісланих грошей.

ВІД ГЕНЕРАЛЬНОЇ РАДИ СОЮЗУ УКР. ЕМІГР. ОРГАНІЗАЦІЙ У ФРАНЦІЇ.

Генеральна Рада, маючи на меті випустити збірник, присвячений п'ятиліттю існування Союзу, просить всі Управи Громад та Гуртків, а також і окремих осіб подати не пізніше 26 травня с. р. короткі дані про померлих на терені Франції українських емігрантів із зазначенням дати смерті та місця поховання.

Українським дітям - Рідне Військо

Великий аркуш брестольського картону в фарбах що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армії УНР з 1920 р.

Постатті козаків до витинання робот « маляра-баталіста Л. Перфецького

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленню значна книжка. Замовляти в адміністрації
«Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-e.

НОВА КНИЖКА

Prof. D. Doroschenko. Schewtschenko der grosse ukrainische national Dichter.

Голоси критики:

«Vossische Zeitung», 1929, 25 авг. пише:

«... В стислій формі брошура подає найважливіші відомості, потрібні для розуміння великого українського поета»...

«Prager Presse», 1929, ч. 214 пише:

«Шевченко, український національний поет, є предметом інформативної німецької брошури проф. Д. Дорошенка. Три взірці творчости Шевченка, подані в тексті, здебільшого в добрих перекладах, оживляють виклад; збільшують інтерес до співця щастя і недолі українського народу». «Der Jungdeutsche», 1929, ч. 253, пише:

«... Автор показує Ірунт, на якому виріс український поет та чому він для українців є прапором їхньої національності і символом їхньої духовної незалежности».

«Osteuropaeische Korrespondenz», 1929, ч. 15-16. пише

«... Коротка, але вдала характеристика найбільшого українського національного поета, з добрими взірцями перекладів його творів».

«Jahrbuecher fuer Kultur und Geschichte der Slaven». 1929. Band V, Heft III пише:

... Автор дуже пластично малює зворушуюче життя Шевченка і дає добрий огляд його творчости... Кінчається книжечка оцінкою величезного культурного і національного значіння поета і спробою незалежної, відмінної від звичайних популярних поглядів характеристики соціального, морального й релігійного боку світогляду Шевченка.

Ціна 25 ам. цент. Продаж по всіх книгарнях. Де нема, звертатись на адресу: Eugène Wyrowuj, Praha XII Korunní 57. Tchécoslovaquie.

КНИГАРНЯ «ТРИЗУБ»

Має на складі:

1. Брошури видання Головної Еміграційної Ради: «Перша конференція української еміграції» і «Завдання еміграції». — фр. 1.
  2. Збірник «За Державність» — фр. 15.
  3. «Гуртуймося» неперіодичний журнал за січень — фр. 5.
  4. проф. І Огієнко. «Українська Культура». — фр. 20.
  5. проф. Кордуба. «Географічний Атлас». — фр. 20.
- Великий вибір підручників, книжок красного письменства, листівок, портретів, вишивок і т. п.

КНИГАРНЯ Т. САВУЛИ У ВІДНЮ.

Хто цікавиться українською книжкою, той мусить мати у себе наш новий каталог.

Наша книгарня, одинока українська центральна книгарня за кордоном, видала

Перший повний ілюстрований каталог українських книжок.

В ньому подано всі українські книжки, мапи, ноти, картини, портрети, листівки і відзнаки, які є зараз на книжковому ринкові усіх українських земель і закордоном.

Каталог має 12 арк. друку вел. формату і обіймає усі книжки з кожної ділянки людського знання.

Тепер не треба уже звертатися за кожною книжкою до поодиноких видавців, бо в і книжки має на складі наша книгарня.

Наш каталог став підручною книжкою кожного освіченого українця.

Висилається тільки тим, хто замовляє у нас книжки.

Адресуйте: Ukrainische Buchhandlung **Theodor Sawula**, Riemergasse, 2 Wien I. Autriche.

**Єдина адреса Редакції й Адміністрації
«ТРИЗУБА»**

42, Rue Danfert-Rochereau, Paris 5-e.

Для поштових переказів у Франції застається по старому: «Le Trident».
Chèque postal 898. 50. Paris

До залізних.

З приводу 11 річниці існування 3-ої Залізної Стрілецької дивізії, старшини дивізії, що перебувають у Франції, замовили хрест «Залізного Стрільця», по зразку затвердженому урядом.

Всіх залізних, що бажають набути хрест із стрічкою, художне виконаний, просять зголоситися до п. Мілоцького, 42, Rue Denfert-Rochereau. — Paris 5-e.

Ціна хреста із стрічкою — 15 фр. Замовлення приймають до 15 травня.

Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

відкрита: в середу від 6-9 год., в суботу від 4-9 год. і в неділю від 1-5 год.
Випозичання книжок. Абонемент — 5 фр. місяшно. Висилка на провінцію коштом абонента.

Адреса: 11, Square de Port Royal (15, Rue de la Santé) 1-ий поверх — наліво.

Грошеві перекази слати на ім'я бібліотекаря: I Rudicsev, 11, Square de Port Royal, Paris XIII.

Незабором вийде книжка поезій

Є. МАЛАНЮКА

„Земля й Залізо“

Ціна 10 фр.

Замовляти в книгарні «Тризуб», 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V)

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований, Вяч.Прокоповичем, виходить в 1930 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Умови передплати на 1930 рік.

У Франції на рік --- 80 фр., на півроку --- 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	1-2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, 512 Bannermann av. Winnipeg, Man-2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а: Pl. Filonovic. Horni Cernosice u Prahy, c. 107; П о д є б р а д и -- у п. Ліневича. Pension Domovica. c. 1. P odebrady. 4) В Польщі. — J. Lipowski, Podwale 16, m. 15. W a r s z a w a для грошових переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103, Av. A. New York, N. I., U. S. A.

Редагує --Комітет.

Адміністратор : Іл. Косякко.

Le Gérant : M-me Perdrizet.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris(V)

Tél. Danton 30-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.